

बोर्ड कृतिपत्रिका : फेब्रुवारी 2025

मराठी अक्षरभारती

वेळ : 3 तास

एकूण गुण : 80

कृतिपत्रिकेसाठी सूचना : -

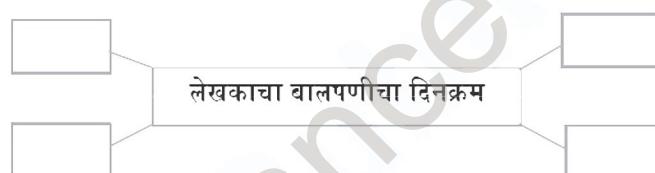
- (1) सूचनेनुसार आकलन कृती व व्याकरण यांमधील आकृत्या काढाव्यात.
- (2) आकृत्या पेननेच काढाव्यात.
- (3) उपर्योजित लेखनातील कृतींसाठी (सूचना, निवेदन), आकृतीची आवश्यकता नाही. तसेच या कृती लिहून घेऊ नयेत.
- (4) विभाग 5 – उपर्योजित लेखन प्र.5 (अ) (2) सांगशलेखन या घटकासाठी गळ्य विभागातील प्र.1 (इ) अपाटित उताग वाचून त्या उताच्याचा सांगश लिहाव्याचा आहे.
- (5) स्वच्छता, नोटनेटकेपणा व लेखननियमांनुसार लेखन यांकडे जाणीवपूर्वक लक्ष क्यावे.

विभाग 1 : गद्य

1. (अ) उताच्याचा आयारे सूचनेनुसार कृती करा :

(1) आकृती पूर्ण करा :

[2]

माझ्या वालमित्रांनो, मी तुमच्याएवढा होतो तेव्हा अगदी तुमच्यासागऱ्याच खेळकर, खोडकर व उपदेश्यापी होतो ! माझा जन्म पुण्यातच एका गरीव कुटुंवात झाला. माझे वडील त्या वेळेस पोलीसखात्यामध्ये तुटपुंज्या पगागवर नोकरी करत होते. तेव्हा साहजिकच गरीव कुटुंवाच्या वाट्याला येणारे सारे कष्ट व दुःखे आम्ही भोगत होतो. अशा परिस्थितीन वर्डिलांना आम्हां मुलांसाठी खेळणी विकत घेणे शक्यच नव्हते. दुसऱ्या मुलांच्या हातात खेळणी पाहून आम्हांला त्यांच्या हेवा वाटत असे. तरी पण गल्लीतील मुलांना जमा करून उन्हातान्हात विटीदांदू खेळणे, पतंग उडवणे, कधीमधील कॅम्पमधील कॅर्नालमध्ये चोरून पोहणे; कैचा, पैरू पाढून त्यांच्या यथेच्छ स्वाद घेणे, घरात जळणासाठी आणलेल्या लाकडांतून वॅट व स्टंप तयार करणे व कुटून तरी जुना पुणाणा वॉल पैटा करून क्रिकेट खेळणे असा माझा दिवसभगच्या कार्यक्रम असायचा. संध्याकाळी घरी येईपर्यंत माझ्यावड्याल वचाच तक्रारी आईच्या कानांवर आलेल्या असायच्या. ठिवसभगच्या खेळाने भूक तर खूपच लागलेली असायची. घरात पाऊल ठेवतो न ठेवतो तोच पाठीवर धम्मकलाहू व चापटपोळ्यांचा यथेच्छ वर्षाव द्वायचा.

(2) खालील विवाने चूक की वरोवर ते लिहा :

[2]

- (i) ठिवसभगच्या खेळाने लेखकाला भूक तर खूपच लागलेली असायची-
- (ii) लेखकाचा जन्म मुंवईत गरीव कुटुंवात झाला-
- (iii) लेखकाचे वडील वॅकेमध्ये तुटपुंज्या पगागवर नोकरी करत होते-
- (iv) लेखक लहानपणी खोडकर होते-

(3) स्वमत :

[3]

तुमच्या मने लेखकाच्या मनात क्रिकेटचे वीज कसे रुजले असावे ते लिहा.

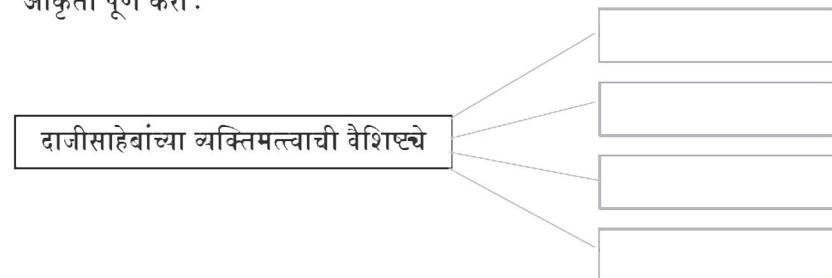

(आ) उताच्याचा आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(1) आकृती पूर्ण करा :

[2]

सुरुवातीचे अध्यक्षांचे स्वागत वरैरे औपचारिक झाल्यावर दाजीसाहेवांनी वोलायला सुरुवात केली. अब्दुल वघनच गहिला, चौच्यांगेशी वर्षाच्या वृद्धीचा नाटपणा, उंच सडसऱ्हीत डेहयष्टी, तेजःपुंज चेहरा, गौणवर्ण, पांढरेवरच्छ धोतर व त्यावर वंद गळत्याचा कोट आणि ढोक्याला केशगी फेटा. या वयातही आवाजातला खण्डणीतपणा आणि बोलण्यातली ऐट यामुळे अब्दुल भागवून वघन गहिला. दाजीसाहेव वोलत होते-

“गमान सेतुवंधन केलं; पण त्यासाठी अनेकांचा हातभार लागला. अगढी लहानशी खार; तिनसुदधा आपल्या शक्तीप्रमाणे सेतुवंधनाला मठत केली. तशीच मठत या तपोवनासाठी डेणाच्या काही व्यक्ती आम्हाला सुदेवाने लाभल्या आहेत. संक्रांतीला आर्ण जेष्ठ पौर्णिमेला वांगड्या भरण्याचा प्रस्ताव जेव्हा समोर आला होता तेव्हा अनेक वांगडीवाल्यांना भेटून इथं येण्यावददल विनंती केली; पण कुणीही माझ्या विनंतीचा स्वीकार केला नाही. अब्दुलमियाँनी मात्र स्वतः हून इथं येण्याचं आश्वासन दिलं आर्ण दरवर्षी न चुकता अब्दुलमियाँ इथं येतात. येथील भगिर्णीच्या जीवनात आनंदाचा वर्षाव करतात. वर्षातले दोन दिवस तपोवनात अनिश्य आनंदाचे आणि उत्साहाचे असतात. कुठल्याही मोवदल्याची अपेक्षा न करता अब्दुलमियाँ न वोलावता दरवर्षी येतात. तपोवनातील स्त्रिया, मुलीवाळी त्यांच्या येण्याकडे ढोळे लावून वसलेल्या असतात.”

(2) चौकटी पूर्ण करा :

[2]

- (i) उताच्यात आलेले सणाचे नाव _____
(ii) गमाला सेतुवंधनासाठी मठत करणारी _____

—
—

(3) स्वमत :

[3]

‘तपोवनात जाऊन अब्दुलने केलेली समाजसेवा’, याविषयी तुमचे विचार लिहा.

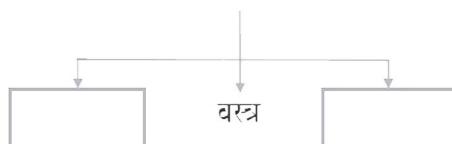
अपठित गदच

(इ) उताच्याचा आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(1) आकृतिबंध पूर्ण करा :

[2]

निसर्गाने भागवलेल्या मानवी गरजा

निसर्ग हा माणसाचा पहिला गुरु. निसर्गानील प्रत्येक घटकापासून माणूस खूप काही शिकला आहे, शिकत आहे व पुढेरी शिकू शकतो. तसं पाहिलं तर निसर्ग गुरुपेक्षा माणसाचा मित्र मानला पाहिजे असे एक मतही अगढी आग्रहाने मांडले जाने. माणसाच्या अगढी प्रांभीच्या काळात खरे साथ दिली ती निसर्गाने. अन्न, वस्त्र व निवारा या तिन्ही गण्जा निसर्गाने भागविल्या. त्याच्यवगेवर प्रगतीसाठी आवश्यक ती साधही दिली. शेती, शिकार तसेच उपजीविकेसाठी, गरजा भागवण्यासाठी आवश्यक ते सर्व साहाय्य निसर्गाद्वारेच मिळत गेले.

निसर्ग माणसाला भग्भरून देत गहिला, त्याच्यवगेवर माणूसही त्या काळात निसर्गाचा ग्रहणीच गहिला. पण कालांतराने माणसाच्या आशा वाढत गेल्या, माणूस सुखाच्या मागे धावत गहिला, त्याच्यवगेवर निसर्गाच्या प्रती असलेली ही भावना कमी होत गेली.

(2) कारणे लिहा :

[2]

माणसाची निसर्गाच्या प्रती त्रहणी असण्याची भावना काळांतग्ने कमी होत गेली, काणग

- (i) .....
(ii) .....

विभाग 2 : पदच

2. (अ) कवितेच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(1) चौकटी पूर्ण करा :

[2]

- (i) कवीचे सर्वस्य असलेली गोष्ट –
(ii) कवीचा जवळचा मित्र –

दोन दिवस वाट पाहण्यात गेले ; दोन दुःखात गेले.
हिशोव करतो आहे किंती गर्हलेत डोईवर उन्हाळे
शेकडो वेळा चंद्र आला ; तारे फुलले, गत्र धुंद झाली ;
भाकरीचा चंद्र शोधण्यातच जिंदगी वगवाढ झाली.
हे हात माझे सर्वस्य ; दार्गिंद्र्याकडे गहाणाच गर्हले
कधी माना उंचावलेले, कधी कलम झालेले पार्हिले
हरघडी अशू वाळविले नाहीत ; पण असेही क्षण आले
तेव्हा अशूच मित्र होऊन साहाय्यास धावून आले.
दुनियेचा विचार हरघडी केला, अगा जगमय झालो
दुःख पेलावे कसे, पुन्हा जगावे कसे, याच शाळेत शिकलो
झोतभट्टीत शेकावे पोलाड तसे आयुष्य छान शेकले
दोन दिवस वाट पाहण्यात गेले ; दोन ठिवस दुःखात गेले.

(2) खालील आशयाच्या कवितेतील ओळी शोधून लिहा :

[2]

- (i) 'गेजची भूक भागवण्यासाठी कगव्या लागणाच्या कष्टांमुळे आयुप्याचे दिवस वाया गेले.'
(ii) कवीचा प्रयत्नवाद आर्ण आशावाद.

(3) प्रस्तुत कवितेतील शब्दांचा अर्थ लिहा :

[2]

(i) डोईवर –	(ii) दार्गिंद्र्य –
(iii) हरघडी –	(iv) पोलाड –

(4) काव्यसौदर्य :

कवितेत व्यक्त झालेल्या कष्टक्यांच्या जीवनाविषयी तुमच्या भावना लिहा.

[2]

(आ) खालील दोन कवितांपैकी एका कवितेसंबंधी दिलेल्या मुद्रव्यांच्या आधारे कृती सोडवा :

मुद्रदे	योगी सर्वकाळ सुखदाता ← किंवा → औक्षण	
(1) प्रस्तुत कवितेचे कवी / कवियशी –		[1]
(2) कवितेचा विषय –		[1]
(3) पुढील ओळींचा सरल अर्थ लिहा.	जळ वर्गवर्गी आली मळ । योग्या सवाहत्त करी निर्मल ।	[2] नाही मुठीमध्ये द्रव्य नाही शिरेमध्ये रक्त, काय करावें कळेना नाही कष्टाचे सामर्थ्य.
(4) प्रस्तुत कविता आवडण्याचे वा न आवडण्याचे कारण –		
(5) प्रस्तुत कवितेतील शब्दांचा अर्थ लिहा.	(i) जीवन – (ii) मेघ – (iii) निर्मल – (iv) रसना –	[2] (i) औश्चाण – (ii) द्रव्य – (iii) कल्लोळ – (iv) शौर्य –

विभाग 3 : स्थूलवाचन

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा :

[6]

- (1) टीप लिहा - वार्क
- (2) 'थोड्याशा पाण्यावर कसे वाढावे याचा नमुना म्हणजे कॅक्टस !' या विधानाची यथार्थता लिहा.
- (3) 'जाता असताला' या कवितेतील सूर्य आणि पणती या प्रतीकांचा तुम्हांला समजलेला अर्थ सर्वतर लिहा.

विभाग 4 : भाषाभ्यास

4. (अ) व्याकरण घटकांवर आधारित कृती :

[2]

- (1) पुढील वाक्यांचा प्रकार ओळखा :

  - (i) सुश्रूत, ओळखलंस मला ?
  - (ii) सकाळची वेळ अभ्यासाला योग्य असते.

[2]

- (2) कंसातील सूचनेनुसार वाक्यरूपांतर करा :

- (i) प्रवासात भरभरून वोलावे. (आज्ञार्थी करा.)
- (ii) केवढी मोठी वसाहत आहे ही ! (विधानार्थी करा.)

[2]

- (3) पुढील वाक्याचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा (कोणतेही दोन) :

[4]

- (i) अंगाचा तिळपापड होणे –
- (ii) आर्जव करणे –
- (iii) गलका करणे –

(आ) भाषिक घटकांवर आधारित कृती:

(1) शब्दसंपत्ती:

(i) खालील शब्दांचे समानार्थी शब्द लिहा:

(I) गता –

(II) शाळा –

[1]

(ii) खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा:

(I) इकडे x

(II) निंदा x

[1]

(iii) वचन वदला:

(I) शहर –

(II) गाडी –

[1]

(iv) लिंग वदला:

(I) लेखक –

(II) घोडा –

[1]

(2) लेखननियमांनुसार लेखन :

खालील वाक्ये लेखननियमांनुसार लिहा :

(i) गेवामार्वांशीची पावलं अधिक सूंदर आहेत.

(ii) लींवाचा गत तर मला अमृतासागऱ्या वाटु लागला.

[2]

(3) विरामचिन्हे :

चौकटीत दिलेल्या विरामचिन्हांची नावे लिहा :

(i) !

(ii) ?

(iii) ,

(iv) “...”

[2]

विभाग 5 : उपयोजित लेखन

5. (अ) खालीलपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा :

[6]

(1) पत्रलेखन :

जागृती युवा प्रवोधिनी, काण्ठी आयोजित
विळ्यार्थ्यासाठी मैर्थॉन स्पर्धा
दिनांक - 10 जानेवारी बेळ - स. 7.00
आकर्षक पांगितोषिके
नावनोंदणी सुमू
वयोगट - 10 ते 15 वर्ष
संपर्क - श्री. सोहम शिरगावकर,
आयोजक, मैर्थॉन स्पर्धा.
ई-मेल - jagyuva04@gmail.com

इशान / हुग रेपे
विळ्यार्थी प्रतिनिधी,
(आनंदक्षण विळ्यालय, काण्ठी)

प्रस्तुत स्पर्धेकरिता शाळेनील वीस
विळ्यार्थ्याच्या नावनोंदणीसाठी विनंती
करणारे पत्र आयोजकांना लिहा.

या नावाने
← किंवा →

प्रस्तुत स्पर्धेच्या उत्तम नियोजनावढुल
आर्भनंदन करणारे पत्र आयोजकांना
लिहा.

किंवा

(2) सारांशलेखन :

विभाग 1 – गळ्या (इ) (प्रश्न क्र. 1 - इ) मधील अपरित उताच्याचा 1/3 एवढा सारांश तुमच्या शब्दांत लिहा.

(आ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा :

[10]

(1) जाहिरातलेखन :

शालेय साहित्याच्या तुकानाची आकर्षक जाहिरात तयार करा.

(2) वातमीलेखन :

माध्यमिक विळगालय, वार्ड येथे 14 नोव्हेंबर गेजी 'वालांदिन' साजग झाला, या कार्यक्रमाची वातमी तयार करा.

(3) कथालेखन

खालील मुद्रज्यांच्या आधारे कथालेखन करा.

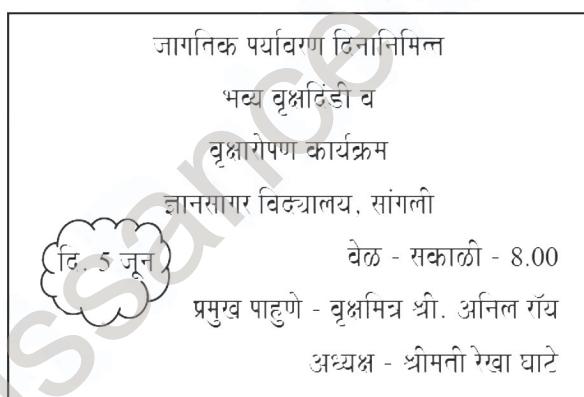
मुद्रदे: एक गजा – आलशी प्रजा – गजाची उपाययोजना – ग्रस्यावर मधोमध ढगड ठेवण्याची आज्ञा ठेणे – लोकांनी ढगड पाहणे व कडेने जाणे – जवावदार नागरिकाने ढगड वाजूला करणे – धनाची पेटी सापडणे – गजाकडे नेऊन देणे – गजा आनंदी – प्रजेसमोग जवावदार नागरिकाचा सन्कार – प्रजेस योग्य वोध होणे.

(इ) लेखनकौशल (100 ते 120 शब्द) :

खालील लेखनप्रकारांपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा.

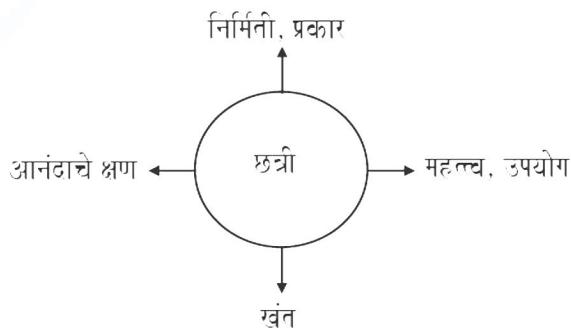
[8]

(1) प्रसंगलेखन :

वर्गील समांभास तुम्ही उपरिथित होता अशी कल्पना करून त्या प्रसंगाचे लेखन करा.

(2) आत्मकथन :

वर्गील मुद्रज्यांच्या आधारे 'छग्री' या घटकाचे आत्मकथन लिहा.

(3) वैचारिक :

'वीजवचतः काळाची गरज', या विषयावर तुमचे विचार लिहा.

